

Průřezové téma: **Společnost pro všechny**

Očekávaný výsledek učení: PTS-000-000-ZV5-005

Přispívá k demokratické kultuře ve třídě, skupině, škole a v situacích běžného života.

Popis úrovně Na cestě

- Zapojuje se do různých třídních a celoškolních aktivit.
- Navrhuje alespoň jedno dílčí opatření nebo akci přispívající k demokracii ve třídě nebo škole.
- Vyjadřuje své názory na třídní rozhodnutí nebo skupinové aktivity.

Oceňování

Autor materiálu: Tomáš Hazlbauer

Krátký textový popis (anotace)

Žáci si v této aktivitě zažijí a vyzkoušejí sílu oceňování. Přes skupinovou prožitkovou aktivitu se postupně dostanou k tomu, čeho si na sobě cení, za co se chtějí ocenit. Oceňování jako takové pak přijmou s podporou dospělého do kultury třídy. Lekci je vhodné začlenit poté, co bude mít kolektiv za sebou nějaký intenzivní zážitek (pololetí, školu v přírodě, přípravu třídního výletu, realizaci společného projektu, zvládnutý konflikt...). Aktivita je průřezová, je zacílena na to, aby třída byla společností pro všechny, aby žáci mohli sami navrhnout prospěšná opatření a aby byly rozvíjeny osobnostní, sociální a občanské dovednosti, což je základem pro demokratickou kulturu ve třídě. Lekce přináší žákům jako jednotlivcům i třídě jako kolektivu konkrétní benefity pro společně trávený čas

Popis realizace

1. ÚVODNÍ AKTIVITA (10 min)

- Zahrajeme si oblíbenou hru „Vymění si místa všichni ti...“. Je potřeba udělat kruh ze židlí a doprostřed si stoupne jeden člověk. Ten vymyslí něco, co se týká jeho samotného, a doufá, že se to bude týkat i více lidí v kruhu (např. Vymění si místo všichni ti, kdo mají rádi moře). Každý, koho se to týká, tak musí:
 - Stoupnout si a hledat volné místo, které nevznikne přímo vedle něj, ale nejméně ob jednu židli.
 - Poté se na uvolněné místo snaží přesunout (pokud ho mezitím zabere někdo jiný, vybere si další jiné volné místo).
 - Kdo zůstane nakonec stát ve prostřed, vykopává další kolo „Vymění si místo...“
- Během aktivity bychom neměli větu dokončovat tím, co má kdo na sobě nebo jaký je, jak vypadá (např. ...kdo má na sobě kalhoty / má dlouhé vlasy / je jedničkář...)
- Aktivitu zakončí pedagog tím, že se v posledním kole nikam nehrne a zůstane ve prostřed, čímž si připraví možnost pro to položit vlastní otázku...

2. OCEŇOVÁNÍ (10 min)

- ...otázka pedagoga bude znít: „Koho byste z poslední doby chtěli ocenit a za co?“
- Žáci se střídají v tom, kdo by chtěl koho za co ocenit, přičemž pedagog hlídá, aby oceňování směřovalo k různým dětem, a ne jen k těm „oblíbeným“.
- Pedagog průběžně upravuje oceňování tak, aby žáci byli věcní, adresní, komunikovali mezi sebou

navzájem (a ne s pedagogem).

3. REFLEXE OCEŇOVÁNÍ (10 min)

- Kdy naposledy vás někdo takto ocenil?
- Jaké to pro vás bylo, když vás někdo oceňoval?
- Co to s námi lidmi obecně dělá, když nás někdo konkrétní za něco konkrétního ocenil?

4. VYÚSTĚNÍ LEKCE (15 min)

- Pokud má oceňování takovou sílu a dělá s námi takové „divy“, stálo by za to jej začlenit do běžných procesů u nás ve třídě:
 - Sedněte si do trojic a vymyslete, v jakých situacích byste rádi, abychom začlenili do života třídy oceňování.
 - Představte své návrhy ostatním ve třídě.
 - Vyberte společně tři situace, na kterých se shodnete, že je chce začlenit nejvíce žáků ze třídy.

Celou lekci můžete zhodnotit například pomocí jednoduché reflektivní techniky: <https://cedu.cz/hra/muj-predmet-promlouva>

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK osobnostní a sociální Empatie a porozumění druhým KOS-EMP-000-ZV5-001	<i>Všímá si potřeb druhých a reaguje na ně</i>	- podporuji sdělování citů a pocitů ve třídě - podporuji aktivity a diskusi o strategiích vzájemné podpory žáků (hry, výměna rolí, karty, vizuální materiály, myšlenkové mapy, nástěnky, pantomima, různé scénáře apod.) - při diskusích poukazuji na možnost vidět danou situaci z různého pohledu - vytvářím spolu s kolegy klidné a bezpečné edukační prostředí, neodsuzuji, dávám prostor pro vyjadřování emocí žáka, pro diskusi, reflexi a sebereflexi - oceňuji empatické chování - vytvářím skupinové aktivity a projekty, ve kterých se žáci učí spolupracovat a projevovat navzájem respekt
KK k občanství a udržitelnosti Odpovědné rozhodování a jednání KOB-ODP-000-ZV5-001	<i>Uplatňuje svůj díl zodpovědnosti vůči ostatním a okolí.</i>	- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor - stavím žáky před jednoduché situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při hře, v rámci fungování třídy, při řešení praktického úkolu), nezaměřuji uskutečnění něčeho na příkaz za rozhodnutí, které žák svobodně a odpovědně zvolil
KK k občanství a udržitelnosti Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování) KOB-PCP-000-ZV5-001	<i>Dává účelně najevo, co si přeje ve svém okolí změnit.</i>	- poskytuji zpětnou vazbu, oceňuji iniciativu žáka i dílčí kroky k ní směřující - navozuji situace umožňující porozumět potřebám, postojům a zájmům druhých – využívám vžívání se do rolí a postojů jiných (např. rolové hry)

Metodický komentář pro učitele

Úvodní „Vymění si místa všichni ti...“ má trojí cíl:

- Je to pohybová aktivizační hra, tedy žákům vleje trochu krve do žil a bude je bavit.

- Žáci se během ní dokonale promíchají tak, aby vedle sebe naseděli dvojice či shluky zavedených „partiček“.
- Připraví nám půdu pro „oceňování“ tím, že budeme na sebe naladěni a budeme čekat, jaká otázka přijde a jaký postoj k ní máme zaujmout.

Oceňování pak probíhá tak, že:

- Po zaznění otázky povzbudíte prvního žáka, aby řekl/a koho a za co chce ocenit, ale tak, aby to vzešlo z jeho dobrovolné chuti se zapojit (je žádoucí pracovat s tichem).
- Postupně žáky učíte, že je potřeba neříkat to pedagogovi, ale tomu člověku, kterého chtějí ocenit. Pak také, že ho přímo osloví a že se na něj dívají.
- Stejně tak nechávejte vynít jen „ocenění“ (bez doplňování, bez vysvětlování, bez rozpovídání či reakcí ostatních). A uče žáky, že jedinou správnou reakcí na ocenění v této situaci je poděkování.

Při vyústění lekce:

- Můžete podle počtu žáků velikosti skupinek či počty návrhů různě variovat;
- Případně pak vždy metodou „sněhové koule“ dávat dvě skupiny dohromady, ať své nápady protřídí;
- Na tabuli by nakonec mělo od každé skupiny zaznít tolik návrhů, aby vám vzniklo max. 10 zajímavých variant;
- Výběr pak můžete udělat pomocí vícekolového hlasování (každý žák má možnost vyjádřit tři puntíky své preference: buď tři různé, nebo dva stejné a jeden jiný, anebo třemi stejnými hlasy pro jednu variantu). Nechte žáky všechny varianty takto označit a pak vyberte jen ty, které dostaly nejvíce hlasů (obvykle tak 3–5 variant). Dejte všem žákům už jen jeden hlas a nechte je znovu vybrat, která z variant je podle nich nejlepší. Seřadte pak výsledky podle počtu hlasů a vyberte tři varianty, pro které hlasovalo nejvíce žáků.
- Na vás pak bude, abyste používání oceňování do života třídy přinášeli až do doby, než si to „převezmou“ sami žáci.

Popis ověřování

Učitel v lekci sleduje:

- Jak se žáci zapojují do dění ve třídě a do třídní aktivity.
- Jak žáci navrhuji varianty, jak ocenění mohou přispět pozitivní kultuře třídy.
- Jak žáci vyjadřují své názory na volbu jednotlivých variant.
- Jak žáci reagují na vzájemné oceňování a jak tím posilují vzájemnou empatii.
- Jak se žáci v různých situacích rozhodují.

Ukázka řešení

Níže jsou ukázky toho, co by v průběhu lekce mohlo zaznít:

Vymění si místa všichni ti, kdo:

- ... mají rádi hory;
- ... milují sushi;
- ... byli už více než 3× v zahraničí;
- ... nejedí maso;
- ... rádi čtou knihy;
- ... hrají na hudební nástroj.

Oceňování:

- „Chtěl bych tě ocenit, Petře, protože když jsem na výletě už nemohl, vzal jsi mi batoh. To mi fakt pomohlo.“
- „Chtěl by ocenit Marušku. Maruško, oceňuju, jak jsi mě předevedčím vyslechla, ani nevíš, jak se mi ulevilo.“
- „Paní učitelko, já chci ocenit vás. Za to, jakou tady ve třídě vytváříte atmosféru, je mi tu mega dobře.“

Jak žáci dokážou vyjádřit a odůvodnit ocenění? Jak žáci dokážou přijmout ocenění? = Navázat ověřování na následující projevy žáka dle KK k občanství a udržitelnosti:

- Hodnotí dopady svého každodenního jednání na ostatní lidi a svět.
- Oceňuje rozhodnutí odpovědná vůči ostatním a okolí.

Vyústění lekce a varianty začleňování oceňování navržené žáky:

- Na konci každého týdne;
- Během každé třídnické hodiny;
- Po každé mimoškolní akci;
- Kdykoliv se nám něco povede;
- Kdykoliv si o to někdo ve třídě řekne;
- Vždy, když budeme cítit, že potřebujeme podporu;
- Vždy, když budeme mít za sebou nějaký zážitek.
- ...